

Primljeno:	20.06.2022			
Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
	02-607/22	-	73	984P

IZVJEŠTAJ O REAKREDITACIJI

ORGANIZACIONA JEDINICA

FAKULTET DRAMSKIH UMJETNOSTI, UNIVERZITET CRNE GORE

Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore dana 12.04.2022. godine je donijela Odluku o obrazovanju komisije za reakreditaciju Univerziteta Crne Gore (br. 02-607/22-46/58UP od 12.04.2022. godine, br. 02-607/22-52/61UP od 21.04.2022. godine, br. 02-607/22-55/65UP od 04.05.2022. godine i br. 02-607/22-60/70UP od 11.05.2022. godine, Prilog 1).

Komisija je imala zadatak da razmotri zahtjev za reakreditaciju organizacione jedinice Fakultet dramskih umjetnosti, Univerziteta Crne Gore sa izvještajem o samoevaluaciji i ostalom relevantnom dokumentacijom, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji izvještaj o reakreditaciji organizacione jedinice Fakultet dramskih umjetnosti, Univerziteta Crne Gore, njegove usklađenosti sa akademskim i profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila zahtjev za reakreditaciju sa izvještajem o samoevaluaciji organizacione jedinice Fakultet dramskih umjetnosti, Univerziteta Crne Gore, dopunu dokumentacije kao i drugu priloženu dokumentaciju. U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je obavila posjetu organizacionoj jedinici Fakultet dramskih umjetnosti, Univerziteta Crne Gore, dana 31.05.2022.godine (Prilog 2) tokom koje su obavljene razgovori sa rukovodstvom organizacione jedinice, dekanom i prodekanima za nastavu, članovima Komisije za samoevaluaciju, članovima Komisije za pripremu dokumentacije za reakreditaciju, zatim sa administrativnim osobljem, studentima i predstavnicima privrede. Tokom posjete su razjašnjene nedoumice u vezi ocjene ispunjenosti određenih standarda. Na osnovu predate i tražene dopunjene dokumentacije, a poštujući Zakon o visokom obrazovanju Crne Gore, Pravila o postupku reakreditacije i Standarde i smjernice za reakreditaciju propisane od strane Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, kao i ostale propise koji regulišu oblast visokog obrazovanja, Komisija je stekla uvid u sve elemente koji su bili neophodni za donošenje reakreditacionog stava o ispunjenosti standarda.

U skladu sa prethodno navedenim, Komisija, u postupku reakreditacije Univerziteta Crne Gore (sa organizacionim jedinicama) podnosi sljedeći izvještaj o reakreditaciji za organizacionu jedinicu Fakultet dramskih umjetnosti, Univerziteta Crne Gore.

OPŠTI PODACI

Naziv ustanove:	Univerzitet Crne Gore
Naziv organizacione jedinice:	Fakultet dramskih umjetnosti (FDU)

Studijski programi:	Osnovni akademski studijski program Gluma (180 ECTS) Osnovni akademski studijski program Film i mediji (180 ECTS) Osnovni akademski studijski program Drama i pozorište (180 ECTS) Master akademski studijski program Gluma (120 ECTS) Master akademski studijski program Režija (pozorišna/filmska) (120 ECTS) Master akademski studijski program Dramaturgija (120 ECTS) Master akademski studijski program Produkcija (120 ECTS)
Naučna oblast:	Umjetnost

Obrazac za

IZVJEŠTAJ O REAKREDITACIJI

sa uputstvom

Komisija u ocjeni ispunjenosti standarda i njihovih kriterijuma za eksternu evaluaciju ustanove koristi sljedeće kriterijume za ocjenjivanje:

- Eliminacioni kriterijum u slučaju kada neispunjavanje standarda ili njegovih elemenata uslovljava negativan reakreditacioni stav - odbijanje zahtjeva za reakreditaciju;
- Potreban kriterijum u slučaju kada standard ili njegovi kriterijumi nijesu ispunjeni, ali se proces reakreditacije i realizacija studijskih programa mogu nastaviti ako kriterijum može biti ispunjen u periodu koji je određen preporukom komisije.

U **komentarima**, eksperti u komisiji daju svoje jedinstveno mišljenje o:

- ispunjenosti ili djelimičnoj ispunjenosti standarda i njegovih elemenata,
- mjeri usklađenosti organizacije rada ustanove i planirane realizacije studijskih programa sa važećim standardima, nacionalnim dokumentima i dokumentima Evropskog prostora visokog obrazovanja,
- potrebi za dodatnim objašnjenjima,
- preporuci za ispunjavanje standarda i kriterijuma,
- korekcijama koje je potrebno pripremiti i korekcijama koje je potrebno izvršiti,
- rokovima za korekcije,
- prednostima i nedostacima ispunjenosti određenih standarda, odnosno kriterijuma,
- svim ostalim pitanjima koja se tiču ocjene ispunjenosti standarda, odnosno kriterijuma.

Početna faza ispunjenosti standarda ili pojedinačnog kriterijuma podrazumijeva da je plan za njegovo ispunjavanje odobren od organa upravljanja ustanovom ili organizacionom jedinicom, ili da je započeta implementacija standarda, odnosno kriterijuma.

STANDARD 1. POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA

Ustanove treba da imaju politiku obezbjeđenja kvaliteta koja je javna i koja predstavlja dio njihovog strateškog upravljanja. Unutrašnji akteri treba da izgrađuju i implementiraju ovu politiku kroz odgovarajuće strukture i procese, uz uključivanje spoljnih aktera.

Smjernice:

Politike i procesi su glavni nosioci koherentnog sistema za obezbjeđenje kvaliteta ustanove koji obrazuje ciklus za stalno poboljšanje i doprinosi odgovornosti ustanove. Takav sistem pruža podršku razvoju kulture kvaliteta u kojoj svi unutrašnji akteri preuzimaju odgovornost za kvalitet i uključeni su u obezbjeđenje kvaliteta na svim nivoima ustanove. Kako bi se to i omogućilo, politika ima formalan status i javno je dostupna.

Politike obezbjeđenja kvaliteta su najdjelotvornije kad odražavaju odnos između istraživačkog rada, učenja i nastave, te uzimaju u obzir nacionalni kontekst u kojem ustanova djeluje, institucionalni kontekst, kao i njen strateški pristup. Takvom politikom pruža se podrška:

- organizaciji sistema za obezbjeđenje kvaliteta;
- odsjecima, školama, fakultetima i drugim organizacionim jedinicima, kao i upravi ustanove, zaposlenim pojedincima i studentima, da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta;
- akademskom integritetu i slobodama, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara;
- zaštiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih;
- uključivanju spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.

Politika se provodi kroz niz procesa za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta koji omogućavaju učešće cjelokupne ustanove. Odluku o tome na koji način će se politika sprovoditi, pratiti i revidirati donosi ustanova.

Politikom obezbjeđenja kvaliteta takođe su obuhvaćeni i svi kriterijumi aktivnosti ustanove, koji su podugovoreni ili koje realizuju druge strane.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno usvojena i javno dostupna (datum usvajanja, internet stranica sa javno dostupnim dokumentom).	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	<p style="text-align: center;">Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Fakultet dramskih umjetnosti organizaciona je jedinica Univerziteta Crne Gore i kao takva hijerarhijski se naslanja i nadovezuje na formalno-pravni i organizacijski sustav Univerziteta koji ima usvojene i javno dostupne sve formalne dokumente koji propisuju sve vezano uz organizaciju sistema za obezbjeđenje kvalitete Pravilnik o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore (Bilten broj 343, 30. april 2015. godine). Pravilnik je dostupan na linku: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_1015/objava_38310/fajlovi/PRAVILNIK.pdf</p> <p>Univerzitet Crne Gore je usvojio i Standarde i indikatore za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta/samoevaluaciju, koje je izradio Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta (usvojen na sjednici 13.12.2019.g.). Dokument je razmatran i na sjednicama Senata 24.12.2019. godine, potom i Upravnog odbora. Standardi i indikatori kvaliteta su dostupni u prilogu Izvještaja, kao i putem linka:</p>		

<https://www.ucg.ac.me/objava/blog/1015/objava/60058-standardi-i-indikatori-za-obezbjedenje-i-unapredenje-kvaliteta-samoevaluacija>

Pored navedenog, Univerzitet Crne Gore je usvojio i Strategiju razvoja Univerziteta za period 2019-2024. godine, koja, takođe, prepoznaje kao jedan od ciljeva njegovanje kulture kvaliteta. Strategija je usvojena na sjednici 17.07.2019. godine i dostupna je na linku: <https://www.ucg.ac.me/objava/blog/6/objava/55573-strategija-razvoja-univerziteta-crne-gore-2019-2024>

FDU je na osnovu Strategije razvoja Univerziteta za period 2019-2024. izradio i usvojio vlastitu Strategiju razvoja u kojoj se opredjeljuje za njegovanje i razvoj kulture kvaliteta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Politika podržava organizaciju sistema za obezbjeđenje kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Statutom Univerziteta Crne Gore uređen je mehanizam obezbjeđenja kvaliteta i definisane su nadležnosti na nivou Univerziteta i organizacionih jedinica. Fakultet dramskih umjetnosti kao organizaciona jedinica Univerziteta ima Komisiju za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta i podržava organizaciju sistema za obezbjeđenja kvaliteta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Politika podržava organizacione jedinice kao i pojedinačno zaposlene, a studenti se podstiču da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Statutom Univerziteta Crne Gore predviđeno je da organizacione jedinice vrše redovno preispitivanje i reviziju svojih studijskih programa, o čemu sačinjavaju odgovarajuće godišnje izvještaje. Postupak samovrednovanja, kontinuiranog praćenja, osiguranja i unapređenja kvaliteta sprovode Centar za unapređenje kvaliteta, na nivou Univerziteta i Komisije za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta, na nivou organizacionih jedinica.

Nadležnosti Komisije su:

1. Da vrše redovno preispitivanje i reviziju studijskih programa koji se realizuju na jedinici, kao i kadrovske strukture jedinice, prateći sprovođenje nastavnih planova i programa i ishoda učenja;
2. Sačinjavanje izvještaja koji sadrže analizu i ocjenu ispunjenosti standarda za samovrednovanje, prednosti i nedostatke u pogledu ispunjenosti tih standarda i predlog mjera za poboljšanje kvaliteta;
3. Svi ostali poslovi vezani za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta organizacione jedinice, na osnovu odluka organa Univerziteta i jedinice.

Uloga studenta u obezbjeđenju sistema kvaliteta je prepoznata na način da su studenti uključeni u stručna tijela Univerziteta i komisije, i na taj način participiraju u svim procesima koji se tiču unapređenje kvaliteta na UCG. Shodno zakonskoj obavezi, svake godine se sprovodi studentsko vrednovanje nastave. Izvještaj o anketiranju se, nakon instanci na fakultetskoj jedinici, prosleđuje i Senatu Univerziteta Crne Gore na upoznavanje, uz mišljenje Centra za unapređenje kvaliteta.

U razgovoru sa studentima koji nisu studentski predstavnici uočena je neinformiranost i nezainteresiranost, te otpor prema ispunjavanju anketa za koje smatrajaju da su potrebne, ali je njihova tehnička dostupnost anakrona i ograničavajuća.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Politika podržava akademski integritet i slobode, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 18.09.2019. godine, donio je Etički kodeks Univerziteta Crne Gore kojim se uređuju moralna i profesionalna načela kojih se mora pridržavati akademsko i drugo osoblje i studenti, u cilju očuvanja i unapređenja dostojanstva i ugleda Univerziteta Crne Gore, shodno njegovoj misiji, kao i u postupak za slučaj povrede tih načela. Etički kodeks Univerziteta Crne Gore predstavlja zajednički sistem vrijednosti, dominantni model profesionalnog ponašanja akademskog i drugog osoblja, koji posebno promovise načela naučne čestitosti. Ovim aktom je predviđena odgovornost i način postupanja u slučaju otkrivanja akademskih prevara.</p> <p>Internim procedurama posebno je uređen mehanizam otkrivanja akademskih prevara na nivou master i doktorskih studija, upotrebom softvera za otkrivanje plagijata od strane Centra za unapređenje kvaliteta, Centra za doktorske studije, a provjeravaju se i publikacije Univerziteta, za što je nadležan Uređivački odbor. Univerzitet je donio i Odluku o korišćenju softvera za utvrđivanje plagijata na Univerzitetu Crne Gore (objavljena u Biltenu broj 428, 18. aprila 2018. godine).</p> <p>Fakultetskim jedinicama je, takođe, data preporuka da se, u cilju unapređenja akademskog pisanja na Univerzitetu Crne Gore, sprovodi provjera seminarskih, diplomskih i drugih radova putem softvera koji su dostupni za besplatno korišćenje, po inicijativi Centra za unapređenje kvaliteta.</p> <p>U cilju promovisanja akademskog integriteta na Univerzitetu Crne Gore i, uopšteno, širenja kulture kvaliteta, kreiran je sajt za akademski integritet: https://www.akademskiintegritet.ucg.ac.me/</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Politika štiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Statutom Univerziteta Crne Gore predviđeno je da Univerzitet obezbjeđuje slobodu organizovanja i udruživanja, kao i zaštitu od diskriminacije po bilo kom osnovu, u skladu sa posebnim zakonom. Univerzitet uređuje osnovna moralna i profesionalna načela akademskog i drugog osoblja Etičkim kodeksom.</p> <p>Etičkim kodeksom Univerziteta kao neprihvatljive su označene pojave i ponašanja u okviru univerzitetske zajednice, u nastavi i profesionalnom radu kao što su: korupcija, diskriminacija, uznemiravanje, sukob interesa, neloyalnost, neodgovornost itd.</p> <p>Takođe, Etičkim kodeksom Univerziteta zabranjen je svaki oblik diskriminacije studenata po osnovu rase, boje kože, nacionalne pripadnosti, društvenog i etničkog porijekla, veze sa nekim manjinskim narodom ili nacionalnom zajednicom, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog mišljenja, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, zdravstvenog stanja, invaliditeta, starosne dobi, imovinskog stanja, bračnog i porodičnog stanja, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugih ličnih svojstava.</p> <p>Postupak zaštite i mjere koje se mogu preduzeti u postupku zaštite od diskriminacije uređene su Etičkim kodeksom Univerziteta Crne Gore.</p>		

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Politika podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p>Komentar</p> <p>Na poziv komisije razgovoru su se odazvali predstavnici Gradskog pozorišta Podgorica i JU Filmskog centra Crne Gore s kojima imaju potpisan Memorandum o suradnji, odnosno Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji. FDU nadalje ima i potpisan Memorandum o saradnji sa RTCG, no ne postoji nijedan dokaz o njihovoj formalnoj uključenosti u uspostavljeni sistem kvalitete. Sve te oblike saradnje, bilo formalne bilo neformalne potrebno je konkretizirati uključivanjem tih spoljnih aktera u godišnju izradu samoevaluacije i periodičke unutarnje ili vanjske reakreditacijske postupke.</p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S1, kriterijum c: FDU svoj sustav obezbjeđenja kvaliteta, a sukladno propisima, naslanja na sistem kvaliteta UCG-a, ali je potrebno snažnije, uključujući sve formalne i neformalne aktivnosti, poraditi na podizanju svijesti o važnosti sistema kvalitete koji ne smije biti tek formalizirani oblik djelovanja nego sastavni dio akademske svakodnevnice. To se naročito odnosi na studente čija nezainteresiranost ne može biti alibi za njihovo neuključivanje u sve aktivnosti sistema obezbjeđenja kvaliteta.
2. S1, kriterijum f: Neformalne i formalne oblike saradnje sa Ministarstvom nadležnim za poslove kulture, pozorištima, JU Filmskim centrom Crne Gore, RTCG i slično, potrebno je podići na viši nivo i snažnije ih uključiti u procese obezbjeđenja kvalitete pogotovu u analizi, kreiranju i unapređenju studijskih programa.

STANDARD 2. IZRADA I ODOBRAVANJE PROGRAMA

Ustanove treba da imaju procese za izradu i odobravanje programa. Programi treba da budu izrađeni na takav način da ispunjavaju ciljeve koji se pred njih postavljaju, kao i predviđene ishode učenja. Kvalifikacije do kojih programi vode treba da budu jasno određene i predstavljene, i da se pozivaju na tačan nivo u okviru nacionalnog kvalifikacionog okvira za visoko obrazovanje, a samim tim i na Kvalifikacioni okvir u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Smjernice:

Studijski programi predstavljaju suštinu nastavne misije ustanova visokog obrazovanja. Kroz njih se studentima pružaju akademska znanja i vještine, kao i prenosive vještine koje mogu uticati na njihov lični razvoj i naići na primjenu u njihovim budućim karijerama.

Programi:

- sadrže opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i imaju jasno utvrđene planirane ishode učenja;
- izrađuju se u saradnji sa studentima i ostalim akterima;
- imaju koristi od spoljne ekspertize i referenci;
- odražavaju četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti);
- izrađuju se tako da omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije;
- definišu očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita;
- obuhvataju dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno;
- podliježu procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Studijski program sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i ima jasno utvrđene planirane ishode učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Na osnovu dostavljene dokumentacije, kod određenog broja silabusa vezanih za pojedinačne predmete, prisutan je cijeli niz nedostataka. Naime, nijesu navedeni ishodi učenja, kao na primjer kod predmeta: Drama i pozorište (III semestar, u ovom silabusu nedostaje i cijeli niz drugih važnih podataka kao što su Uslovljenost drugim predmetima, Ciljevi izučavanja predmeta, Metoda nastave, nijesu jasno definisani Oblici provjere znanja i ocjenjivanje po broju bodova za pojedinačnu aktivnost, silabus je nepotpun). Kod grupe predmeta, Gluma pred kamerom I, Gluma pred kamerom II, u silabusima nijesu dati ishodi učenja, uslovljenost drugim predmetima. Kod grupe predmeta Osnovi scenarija I, Osnovi scenarija II, u silabusima takođe nijesu dati ishodi učenja. Neki od ostalih primjera dostavljenih silabusa, sa istim ili sličnim nedostacima, nepotpunih i ne sistematiziranih: Osnovi scenarija II, Osnovi dramaturgije I, prazne tabele, tabele koje se ponavljaju, uslovljenost drugim predmetima nije data. Kod predmeta Tv Režija I nedostaju ishodi učenja. Kod predmeta TV Režija II nepotpun je silabus, nedostaju ciljevi izučavanja predmeta, ishodi učenja, uslovljenost drugim predmetima. Kod predmeta Ples I, Ples II, Ples III, Ples IV, Ples V, Ples VI, navedeno je ime upokoženog predavača.		

Kod silabusa Pokret I nije dato ime predavača (jedan od primjera u okviru dostavljenih silabusa gdje nedostaju najosnovniji podaci).

Na osnovu dostavljene dokumentacije, navedeni su samo neki od cijelog niza silabusa koji su nepotpuni i ne sistematizovani i kod kojih nedostaju neki od najosnovnijih podataka, kao što su: **ciljevi izučavanja predmeta, ishodi učenja, uslovljenost drugim predmetima** što je posebno važno za stručne predmete koji se nadovezuju.

Kod značajnog broja silabusa, evidentna je i očigledna ne usklađenost zadate literature i broja ECTS kredita koji determinišu opterećenost studenta za pojedinačni predmet (kod kriterijuma F dati su neki od konkretnih primjera).

Takođe, na osnovu dostupne dokumentacije, pored navedenih nedostataka, kod cijelog niza nepotpunih i ne sistematizovanih silabusa, zaključuje se da studijski program sadrži opšte programske ciljeve, kod većeg dijela dostavljenih silabusa za pojedinačne predmete, koji su usklađeni sa institucionalnom strategijom. Međutim, evidentan je i očigledan broj dostavljenih silabusa sa gore navedenim nedostacima.

U nastavku su date opšte preporuke za unapređenje ovog Standarda.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Studijski program se izrađuje u saradnji sa studentima i ostalim akterima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na osnovu priložene dokumentacije i nakon posjete instituciji, zaključuje se da studenti aktivno učestvuju u procesu izrade studijskih programa na Fakultetu dramskih umjetnosti kroz učešće u radnim tijelima tj. vijećima FDU.

Dostavljena je Odluka o imenovanju članova Fakultetske izborne komisije na FDU od 25. marta 2022.g. Dostavljen je primjer zapisnika o izboru studenta povjerenika u Vijeću Fakulteta sa rezultatima glasanja o predloženom kandidatu. Priložena dokumentacija jasno ukazuje na aktivnu participaciju studenata u različitim procesima na FDU.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Studijski program ima koristi od spoljne ekspertize i referenci.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Nakon posjete instituciji, zaključuje se da studijski program ima koristi od spoljne ekspertize i referenci, prvenstveno kroz takozvane Nastavne baze tj. saradnju sa pozorištima Zetskim domom, Gradskim pozorištem i CNP-om, kao i sa Filmskim centrom i Radio Televizijom Crne Gore (RTCG). Međutim, ne postoji nijedan dokaz o njihovoj formalnoj uključenosti u uspostavljanju sistema kvaliteta za izradu i odobravanje studijskih programa. Naime, potrebno je konkretno uključiti spoljne aktere u godišnju izradu samoevaluacije i periodične unutrašnje ili spoljne rekreditacione postupke.

<p>U kontekstu obezbeđivanja kvaliteta studijskog programa, ciklično se vrše i konsultacije sa poslodavcima, predstavnicima zaposlenih i drugim partnerima u kontekstu prilagođavanja studijskih programa sa savremenim potrebama tržišta rada, o čemu takođe ne postoje formalni dokazi.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Studijski program odražava četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti).	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Potreban
<p>Komentar</p> <p>Crna Gora je sprovela proces usklađivanja Crnogorskog okvira kvalifikacija (COK) sa Evropskim kvalifikacionim okvirom EQF-om (EKO) 2014.godine. Crnogorski okvir kvalifikacija povezan je i usklađen sa Evropskim okvirom, a time posredno i sa nacionalnim okvirima kvalifikacija drugih evropskih zemalja. Studijski programi Fakulteta dramskih umjetnosti usklađeni su sa nivoima Crnogorskog kvalifikacionog okvira (CKO) kao i sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (EKO).</p> <p>Ciljevi studijskih programa podudaraju se sa ciljevima ustanove.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Studijski program izrađuje se tako da omogućava nesmetano napredovanje studenata kroz studije.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p>Komentar</p> <p>Kroz hronološki proces izučavanja materije, kombinacijom teorijskih i praktičnih vještina koji su dati u studijskim programima Fakulteta dramskih umjetnosti, omogućava se optimalno i nesmetano napredovanje studenta kroz proces studiranja. Čemu doprinosi i nastava koja je organizovana prema modularnom principu, na osnovu koje studenti na trećoj godini studija mogu da biraju ponuđene module u okviru datih studijskih programa. Time se dodatno razvijaju individualne preference studenta kroz odabir predmeta koje će slušati, samim tim kreiraju i realne pretpostavke za optimalno napredovanje studenta.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Studijski program definiše očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p>Komentar</p> <p>U odnosu na dostavljenu dokumentaciju Fakulteta dramskih umjetnosti, kod većinskog broja silabusa, studijski program definiše očekivano opterećenje studenata koje je izraženo kroz broj ECTS kredita.</p> <p>Međutim, kod određenih predmeta, primjetna je prevelika opterećenost studenta u odnosu na navedeni broj ECTS kredita, kao na primjer:</p> <p>Predmeti, Menadžment u kulturi I, Menadžment u kulturi II, Jugoslovenska drama i pozorište I, Jugoslovenska drama I, Istorija crnogorske kulture I, Gluma V, Gluma VI, Crnogorska drama i pozorište I, su samo neki od predmeta koji imaju između 15 i 30 naslova zadate literature (knjiga). U odnosu na datu</p>		

literaturu, rezultiraju previše opterećeni u odnosu na broj izraženih ECTS kredita koji definišu opterećenost studenta sa datim gradivom, a vezano za pojedinačni predmet.

Napomena: kod svih pojedinačnih predmeta, pogotovo gdje je broj zadate literature izražen u dvocifrenom broju knjiga koje su date za pojedinačni predmet, literatura se može strukturirati i po kategorijama, npr.: "obavezna" i „preporučena“ literature. Pri čemu je potrebno da opterećenje zatom literaturom korespondira sa brojem ECTS kredita za svaki predmet.

Ili, takođe kod pojedinačnih predmeta gdje je broj zadate literature izražen u dvocifrenom broju zadatah knjiga, a pritom broj ECTS kredita nije veći od 4, potrebno je navesti konkretne djelove iz pojedinačnih naslova koji su obavezni - da bi u konačnom opterećenost studenta gradivom odgovarala očekivanim opterećenjem. Što nije slučaj kod cijelog niza dostavljenih kurikuluma.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Studijski program obuhvata dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Budući da je riječ o studijskom programu sa karakteristikama za koji je od fundamentalnog značaja osposobljavanje studenta sa konkretnim praktičnim vještinama, konfrontacijom i upoznavanjem studenata sa infrastrukturom i mehanizmima tržišta rada. Od posebnog značaja su srateška partnerstva Fakulteta dramaskih umjetnosti sa JU Filmski centar Crne Gore (FCCG) koji se ogleda kroz Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji za produkciju praktičnih studentskih radova, u okviru kojeg su srdstva za obezbeđivanje produkcije pomenutih projekata uređena trilateralnim sporazumom, participacijom: FCCG 50%, UCG 20% i FDU 30%.

U tom kontekstu važnu ulogu ima i memorandum o saradnji sa Nacionalnim radio-difuznim emiterom i servisom RTCG-om što otvara dodatne mogućnosti za sticanje konkretnih praktičnih sposobnosti studenata u procesu izrade njihovih radova.

Sa druge strane, u okviru nastavnog plana i programa, jasno su definisani segmenti vezani sa sticanje praktičnih vještina na samom Fakultetu.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Studijski program podliježe procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

U odnosu na priloženu dokumentaciju, Studijski program jasno podliježe procesu formalnog odobravanja, najprije kroz mehanizme radnih tijela i komisija uspostavljenih unutar samog Fakulteta tj. kroz organ Vijeća Fakulteta.

U dokumentaciji o predlozima o izmjenama nastavnih planova na studijskim programima Fakulteta dramaskih umjetnosti, jasno su navedeni procesi formalnog odobravanja u okviru ustavove, koji su dati kroz:

- Uporedne prikaze predloženih i trenutno važećih nastavnih planova studijskih programa.

- ECTS katalogima programa.
- Odlukom o reakreditaciji studijskog programa.
- Prijedlozima Vijeća Fakulteta.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S2, kriterijum a, f; U odnosu na priloženu dokumentaciju potrebno je sistematizovati i uniformisati silabuse (revizija, dopuna, ažuriranje) za sve pojedinačne predmete, posložiti hronološki po studijskim programima. U vezi sa tim, potrebno je ispoštovati sledeće:
 - a. Potrebno je da forma svih silabusa studijskih programa Fakulteta dramskih umjetnosti, sa datim tabelama bude ista za sve predmete. Da sva polja u datim silabisima budu uredno popunjena traženim informacijama u skladu sa karakteristikama pojedinačnog kurikulumu.
 - b. Kod određenog broja predmeta nijesu navedeni ishodi učenja (dodatni komentar kod Kriterijuma A ovog Standarda).
 - c. Kod određenog broja silabusa nijesu jasno navedeni kriterijumi vezani za segment „Oblici provjere znanja i ocjenjivanje“ i nijesu navedeni bodovi za pojedinačne segmente provjera znanja (dodatni komentar kod Kriterijuma A ovog Standarda).
 - d. U većini silabusa nije uopšte navedena eventualna uslovljenost drugim predmetima, što je posebne važnosti za sve stručne predmete koji su u studijskim programima dati kao hronološki nastavci.
 - e. Predmeti stručne prirode koji se nastavljaju u procesu studija kao što su, između ostalih, npr.: Gluma II, Govor II, Glas II, Pokret II, kao i drugi stručni predmeti koji predstavljaju kontinuitet u procesu studija, nemaju navedenu eventualnu uslovljenost sa drugim predmetima, pa stoga nije jasno da li recimo student koji nije položio predmet Gluma II može da prati i polaže predmet Gluma III. U odnosu na karakteristike studija i priložene studijske programe, upitno je da li ovi predmeti imaju uslovljenost jedan sa drugim.
 - f. Uzimajući u obzir specifične karakteristike iz grupe stručnih predmeta, kao što je između ostalog slučaj i sa predmetima Osnovi filmske režije I i Osnovi filmske režije II, neopravdano je data ne-uslovljenost polaganja ovih predmeta. Naime, nije jasno kako student može polagati predmet Osnovi filmske režije II, ako prethodno nije savladao i položio gradivo iz predmeta Osnovi filmske režije I u okviru kojeg se izučavaju najosnovniji pojmovi koji su dati iz ovog kurikulumu, kao što su: šta je filmska režija, obim i pojam i uloga režisera.
 - g. Kod određenog broja silabusa nije naveden Studijski program za koji se organizuje dati predmet.
 - h. Ažurirati silabuse sa predavačima koji su na snazi u procesu izvođenja nastave, npr. kod predmeta Ples I, Ples II, Ples III, Ples IV, Ples V, Ples VI, u priloženim silabusima navedeno je ime upokojenog predavača. Kod silabusa Pokret I nije dato ime predavača.
 - i. Akademska zvanja za pojedinačne predavače koji su navedeni u određenim silabusima, ne odgovaraju dostavljenoj dokumentaciji o izboru u akademska zvanja. Potrebno je ažurirati silabuse i u tim segmentima.
 - j. Pojedni predmeti imaju oskudnu literaturu, pojedini previše obimnu za jedan predmet u odnosu na opterećenost studenta izraženu kroz broj ECTS kredita (dodatni komentar kod Kriterijuma F ovog standarda).
 - k. U pojedinim silabusima nijesu navedene obaveze studenta u toku nastave.

STANDARD 3. UČENJE, NASTAVA I PROVJERA ZNANJA USMJERENI NA STUDENTA

Ustanove treba da osiguraju da se programi izvode na način kojim se studenti podstiču na preuzimanje aktivne uloge u kreiranju procesa učenja, te da provjera znanja studenata odražava takav pristup.

Smjernice:

Učenje i nastava usmjereni na studenta imaju važnu ulogu u stimulanju motivacije studenata, njihove samorefleksije i angažovanosti u procesu učenja. To podrazumijeva pažljivo razmatranje izrade i izvođenja studijskih programa i ocjenu ishoda.

Implementacija procesa učenja i nastave usmjerenih na studenta, uključuje:

- poštovanje i prilagođavanje različitostima studenata i njihovih potreba, omogućavajući fleksibilne putanje učenja;
- razmatranje i korišćenje različitih načina izvođenja nastave, gdje je prikladno;
- fleksibilno korišćenje raznih pedagoških metoda;
- redovno vrednovanje i prilagođavanje načina izvođenja nastave i pedagoških metoda;
- podsticanje osjećaja samostalnosti kod učenika, osiguravajući pri tom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja;
- promovisanje uzajamnog poštovanja u odnosu između studenata i nastavnika;
- odgovarajuće postupke za rješavanje po prigovorima studenata.

Imajući u vidu značaj provjere znanja za napredovanje studenata kroz studije i za njihove buduće karijere, u okviru procesa za obezbjeđenja kvaliteta za provjeru znanja vodi se računa o sljedećem:

- lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti;
- kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju;
- provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja;
- gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača;
- pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti;
- provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama;
- postoji formalna procedura za žalbe studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kod učenja i nastave poštuje se i prilagođava različitostima studenata i njihovim potrebama, omogućavajući fleksibilne putanje učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar Proces nastave na Fakultetu dramskih umetnosti koncipiran je u skladu sa samom prirodom predmeta i tematike kojom se bavi i usmeren je na prilagođavanje individualnim potrebama studenata. Kako je reč o obrazovnoj instituciji koja je okrenuta ka radu u manjim grupama i razvoju individualnih potencijala		

studenata, nastavni planovi usmereni su upravo na praćenje razvoja i negovanje različitih afiniteta koji studenti iskazuju.

Takođe, nastava je organizovana prema modularnom principu, te studenti na trećoj godini imaju mogućnost odabira između ponuđenih modula na svakom studijskom programu, što im omogućava da slušaju predmete i stiču znanja u skladu sa svojim interesovanjima i potrebama.

Na osnovu dostavljene dokumentacije moguće je zaključiti da se različitosti i individualnost studenata neguje, poštuje i dodatno razvija putem praktične nastave, vežbi, ali i javnih nastupa u Crnoj Gori i inostranstvu, gde svoja postignuća studenti predstavljaju publici.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kod učenja i nastave razmatraju se i koriste različiti načini izvođenja nastave, gdje je prikladno.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet dramskih umetnosti organizuje predavanja koja omogućavaju ispunjavanje zadatih obrazovnih ciljeva. Kako je reč o studijama za koje je potrebno da se stiče praktično znanje i van fakulteta, konkretno studenti treba da budu upoznati sa radom pozorišta, medijskih, filmskih i televizijskih kompanija, FDU je kroz saradnje sa spoljnim institucijama obezbedio studentima sticanje praktičnih znanja i veština.

Na osnovu dostavljene dokumentacije, uviđa se da postoje različiti vidovi angažmana studenata, dok se nastava sprovodi u više vidova: praktična nastava, predavanja, vežbe, seminari, terenska nastava... Pored toga, studenti imaju samostalne radove koje pripremaju za potrebe predavanja, zatim izradu završnih radova i stručnu praksu, kao i pripreme za provere znanja koje se sprovode putem kolokvijuma i ispita.

Ipak, na osnovu Sudijskih programa i plana rada primećuje se da je najzastupljeniji vid nastave studijski rad unutar Fakulteta, u vežbaonicama samostalno ili u grupi.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Kod učenja i nastave fleksibilno se koriste razne pedagoške metode.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na osnovu dostupne dokumentacije, uočava se da su sve osnovne pedagoške metode rada primenjene u radu sa studentima Fakulteta dramskih umetnosti. Ovde se pre svega misli na monološku metodu (teorijska predavanja, usmena predavanja, objašnjavanja), dijalošku (katehitički razgovor, slobodan razgovor, razvojni razgovor), kao i metoda rada na tekstu, kao i pisanje radova, ilustracija... dok se odabir vrši na osnovu individualnog rada profesora sa studentom i na osnovu praćenja njegovog razvoja, potreba i interesovanja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
------------	---------------------	------------------------------

c. Kod učenja i nastave redovno se vrednuju i prilagođavaju načini izvođenja nastave i pedagoške metode.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p>Komentar</p> <p>Na osnovu dostavljene dokumentacije i nakon posete fakultetu može se zaključiti da Fakultet dramskih umetnosti povremeno preispituje studentske programe tako i nastavne metode.</p> <p>Kada je reč o vrednovanju nastave, rezultati studentskog vrednovanja nastave za letnji semestar studijske 2020/21 pokazali su da studenti vrednuju predavače i studentske programe ukupnom prosečnom ocenom iznad 4.50. Ovde treba imati u vidu da je izlaznost ocenjena kao ispod očekivanog, dok prema Pravilima studiranja na Osnovnim studijama propisano da je studentsko vrednovanje nastave obavezno za svakog studenta. Takođe, treba imati u vidu da je reč o maloj instituciji sa velikim brojem individualnih časova, te se kod individualnih predmeta visoke ocene uzimaju sa rezervom jer studenti smatraju da im ovaj sistem ne obezbeđuje potpunu anonimnost. Drugim rečima, studenti smatraju da bi profesori mogli da znaju ko je uputio lošu ocenu studentu, čime se krši osnovna ideja anonimnog ocenjivanja profesora</p> <p>Ukoliko student ima primedbe na način izvođenja nastave, prema Članu 144 Statuta Univerziteta Crne Gore student ima pravo da podnese žalbu Senatu Univerziteta na kvalitet nastave ili rada akademskog osoblja, za šta postoji formalna procedura koja se sprovodi na FDU.</p> <p>Prilikom posete, pokazalo se da profesori prilagođavaju način sprovođenja nastave prema potrebama studenata i njihovim interesovanjima, međutim, ovo se ne dokumentuje u nastavnim planovima.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kod učenja i nastave podstiče se osećaj samostalnosti kod učenika, osiguravajući pritom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p>Komentar</p> <p>Na osnovu dostupne dokumentacije i na osnovu razgovora vođenih prilikom posete instituciji primećuje se da FDU neguje samostalnost i slobodan izbor studenata. Ta sloboda se pre svega ogleda u zadavanju samostalnih radova u skladu sa interesovanjima i sposobnostima studenata i nezi njihovih individualnih talenata i interesovanja. Primećena je velika posvećenost i podrška profesora u radu sa studentima.</p> <p>Primećuje se da se osećaj samostalnosti učenika sa odgovarajućim smernicama i podrškom predmetnog nastavnika neguje na FDU. Priimetni su veliki angažman i zalaganje profesora za rad sa studentima i davanje najboljih mogućih smernica i saveta kako bi studenti savladali sve zadatke.</p> <p>Uočava se da je održavanje nastave sa ciljem ispunjavanja ciljeva obrazovanja, zbog samog predmeta sudija, usmereno na osamostaljavanje studenata koji će nakon završenih studija moći samostalno umetnički da se izražava i da svoje zamisli predstavlja publici, kao i da svoje znanje i veštine prenosi na nove generacije umetnika.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

e. Kod učenja i nastave promoviše se uzajamno poštovanje između učenika i nastavnika.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Na osnovu dostavljene dokumentacije, kao i visoke ocene koju su studenti dali predmetnim profesorima, zaključuje se da je nastava na Fakultetu dramskih umetnosti zasnovana na međusobnom poštovanju i poverenju koje treba da postoji između studenta i profesora. Ovo je potvrđeno prilikom posete instituciji, te se, iz razgovora sa studentima i profesorima, zaključuje da postoji uzajamno poštovanje između studenata i profesora.</p> <p>Poštovanje studenata se ogleda u mogućnosti slobodnog odabira predmetne oblasti i mentora, kao i poštovanju samostalnosti i kreativnosti studenata. Poštovanje profesora stiže se, između ostalog, i visokim stepenom stručnosti predavača, kontinuiranim trudom, slušanjem studentskih potreba, kao i zalaganjem za napredak studijskog programa i za obezbeđivanje najboljih mogućih uslova za rad studenata.</p>		
Kriterijum	Ocena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kod učenja i nastave postoje odgovarajući postupci za rješavanje po prigovorima studenata.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Na osnovu dostavljene dokumentacije, može se zaključiti da se postupci po prigovorima sprovode u skladu sa Pravilima o studiranju na osnovnim i master studijama UCG (Pravila studiranja na osnovnim studijama UCG, članovi 41 i 42; Pravila studiranja na master studijama UCG, član 230; Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, član 29), kao i da se o postupcima koji su pokrenuti po prigovorima studenata vode detaljni zapisnici.</p> <p>Student ima pravo da, u skladu sa Pravilima o studiranju podnese prigovor prodekanu za nastavu na prolaznu ocenu ispita i na zakonitost postupka ocenjivanja ispita, kao i ukoliko ima primedbe na odvijanje nastave i ispita.</p>		
Kriterijum	Ocena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Lica koja vrednuju studente (predavači i saradnici) imaju definisane kriterijume prilikom ocenjivanja tokom semestra i na završnom ispitu. Ti kriterijumi su u skladu sa pravilima i propisima koji su propisani Statutom Univerziteta Crne Gore i Pravilnikom o visokom obrazovanju.</p> <p>Nastavnici se trude da na individualnom planu usavršavaju svoje nastavne i profesionalne kompetencije i za to imaju određenu podršku FDU. Sa druge strane, u Crnoj Gori još uvek ne postoji zvaničan sistem</p>		

obuke koji prolaze svi univerzitetski profesori koji im omogućava da dalje usavršavaju svoje nastavne veštine.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar Kriterijumi za proveru znanja i ocjenjivanje tokom semestra i na završnom ispitu su definisani u skladu sa pravilima i propisima koji su propisani Statutom Univerziteta Crne Gore i Pravilnikom o visokom obrazovanju, kao i Pravilnikom o studiranju na UCG. Broj bodova koje je student potrebno da ostvari tokom semestra kroz samostalan rad, pohađanje nastave i kolokvijume, kao i na završnom ispitu naznačen je u planu rada koji bi svaki predavač trebalo da preda 15 dana pre početka nastave prodekanu za nastavu, kao i na prvom predavanju u semestru. U istom planu naznačena je i obavezna literatura koja je potrebna za pripremu svih zadataka tokom semestra i završnog ispita. Međutim, kako je prilikom posete utvrđeno da postoji određeni nedostaci u nastavnim planovima, te nije moguće sa sigurnošću utvrditi koliko su studentni zaista upoznati sa metodima provera znanja.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije, koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar Primetno je da postoji veliki angažman i posvećenost profesora radu sa studentima. Studenti tokom svih faza rada imaju pomoć i povratne informacije od predmetnog profesora koji se trudi da na najbolji mogući način pomogne studentu da ispuni ciljeve. Na osnovu dostupne dokumentacije, zaključuje se da se sve aktivnosti studenata prate i evidentiraju, te unose u 'Obrazac za evidenciju osvojenih poena na predmetu i predlog ocene' na osnovu kojeg se formira ukupan broj predispitnih bodova. Taj broj se potom unosi u 'Obrazac za zaključne ocene' i njemu se pridodaje broj bodova koje je student osvojio završnom ispitu i na osnovu tog broja formira se završna ocena studenta. U skladu sa Pravilnicima o studiranju, uspeh studenta u savladavanju gradova izražava se u bodovima, a profesor javno saopštava studentima broj osvojenih poena nakon svake provere znanja. Nastavnik javno objavljuje ukupan broj bodova koje je svaki student osvojio od početka semestra i detaljno obrazlože taj broj bodova na zahtev studenta. Takođe, iz dokumentacije je vidljivo da nastavnik organizuje konsultacije ili dopunsku nastavu, čiji termini su usklađeni sa nastavom kako bi studenti mogli da prisustvuju nastavi.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

j. Gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Iz dostupne dokumentacije, zaključuje se da se provera znanja odvija pred profesorom i saradnikom i najmanje jednim prisutnim studentom u skladu sa Statutom UCG i Pravilnicima o studiranju, koji propisuju da usmenom ispitu obavezno mora da prisustvuje pored ispitivača i kandidata najmanje još jedna osoba. Ukoliko je prolaznost kod određenog predmetnog nastavnika niska, Veće i Senat su dužni da formiraju komisiju pred kojom će studenti polagati određeni ispit.</p> <p>Proveri znanja kojoj prisustvuje više od jednog učenika, jer je reč o grupnom ispitu, prisustvuje jedan profesor.</p> <p>Komisija sa tri ili više profesora obrazuje se na završnim ispitima glavnog predmeta koji podrazumevaju grupno izvođenje, kao i prilikom odbrane diplomskih i magistarskih radova.</p> <p>Takođe, skoro svi završni grupni ispiti izvode se javno, pred publikom ili se u vidu projekcije puštaju pred publikom.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
k. Pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Na osnovu dostupne dokumentacije i nakon posete zaključuje se da u slučajevima kada postoji student ili studentkinja sa posebnim potrebama, nastavni i ispitni proces se prilagođava njegovim mogućnostima, uz poštovanje integriteta njihove ličnosti. Olakšavajuće okolnosti se primenjuju i prilikom drugih ozbiljnih životnih situacija u kojima se student potencijalno može naći.</p> <p>Takođe, u dokumentaciji je naznačeno da su olakšane okolnosti uzete u obzir i prilikom pandemije, kada studenti iz objektivnih razloga nisu mogli pristupiti nastavi ili polaganjima ispita, kako bi im se olakšao proces studiranja i polaganja u izmenjenim, vanrednim okolnostima.</p>		
<p>Kriterijum</p>	<p>Ocjena ispunjenosti</p>	<p>Kriterijum za reakreditaciju</p>
l. Provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<p style="text-align: center;">Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Provere znanja i završni ispiti sprovode se u skladu sa opštim standardima i propisima Statuta UCG, Pravilnika o studiranju i Etičkog kodeksa UCG.</p>		

Termini ispita i provera znanja utvrđeni su nastavnim planom i Akademskim kalendarom. Ispiti se polažu u prostorijama FDU ili, ukoliko je reč o umetničkim predmetima van prostorija FDU u skladu sa propisima i ugovorima o saradnji koji je Fakultet potpisao sa spoljnim institucijama.

Ako je reč o pismenom ispitu, predmetni profesor je dužan da upozna studente sa pravilima polaganja i pomagalima kojima se mogu koristiti tokom izrade ispitnog zadatka.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
m. Postoji formalna procedura za žalbe studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<u>Eliminacioni</u>

Komentar

Na osnovu dostavljene dokumentacije može da se zaključi da postoji jasna formalna procedura za žalbe studenata koja se sprovodi u skladu sa Statutom UCG (Članovi 143, 144), kao i pravo na žalbe zbog odluka koje je donela Disciplinska komisija na račun studenta (Članovi 152 i 153). U zavisnosti od žalbe, institucija razmatra žalbu ili u okviru Veća ili je upućuje Etičkom odboru UCG.

U slučaju povrede prava na slobodu mišljenja i iskazivanje stavova koji se odnose na studije, pogodnosti u studiranju (status studenta, konsultacije, polaganje ispit i rokove, kao i na korišćenje biblioteke i vežbaonica) student podnosi žalbu dekanu (Statut UCG, član 143). U ovom slučaju, na predlog Veća fakulteta, formira se posebna komisija koja isključuje predmetnog profesora radi donošenja objektivne odluke

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S3, kriterijum c: Potrebno je uvesti online sistem sprovođenja ankete kojom bi se ubrzao proces anketiranja studenata. Takođe, preporučuje se, zbog malog uzorka, da se anketa sprovodi svake godine, ali da se njeni rezultati dostavljaju nakon tri godine, kako bi se oformio veći uzorak studenata i kako bi se obezbedila anonimnost studenata koji ocenjuju. Dalje, potrebno je da se redovno usaglašavaju i obnavljaju nastavni programi u skladu sa izmenama koje se vrše tokom praktične nastave.
2. S3, kriterijum g: Potrebno je da Univerzitet organizuje ili omogući nastavnom osoblju redovno usavršavanje nastavnih i profesionalnih sposobnosti kroz obuke, seminare i stručna usavršavanja kako bi profesori mogli na najbolji mogući način da sprovode nastavu i da prate nove metode rada koje su zastupljene u drugim državama.
3. S3, kriterijum h: Potrebno je da se nastavni planovi usaglase, redovno revidiraju i objavljuju tako da budu dostupni svima.

STANDARD 4. UPIS STUDENATA, NJIHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I SERTIFIKACIJA

Ustanove treba na dosljedan način da primjenjuju prethodno definisane i objavljene propise koji obuhvataju sve faze studiranja, odnosno upis studenata, njihovo napredovanje kroz studije, priznavanje i sertifikaciju.

Smjernice:

Obezbjediavanje uslova i podrške koji su neophodni za napredovanje studenata kroz akademsku karijeru je u najboljem interesu svakog pojedinačnog studenta, programa, ustanove i sistema. Od ključnog je značaja da procedure upisa, priznavanja i završetka studija budu primjerene svrsi, naročito kada su studenti mobilni u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Važno je da se politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način, i da je obezbijeđeno upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.

Ustanove treba da uspostave i procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.

Pravično priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, perioda studija i prethodnog učenja, uključujući priznavanje neformalnog i informalnog učenja, predstavljaju osnovne komponente za osiguravanje napredovanja studenata kroz studije, pri čemu se promoviše mobilnost. Odgovarajuće procedure za priznavanje, oslanjaju se na:

- usklađenosti institucionalne prakse priznavanja sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju;
- saradnju sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i nacionalnim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.

Diplomiranje predstavlja kulminaciju perioda studiranja studenata. Studenti treba da dobiju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode se dosljedno i na transparentan način. Obezbjedeđeno je upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p>Komentar</p> <p>FDU se vodi svim formalnim okvirima u vezi sa upisom studenata. Naime, procedure su uređene shodno predmetnom Pravilniku (oblast Umjetnost), koji je u skladu i podređen Zakonu o visokom obrazovanju. Proces je transparentan od prijave do konačnog formiranja rang liste kandidata i njihovog upisa. U ovim procesima je primjetan manjak autonomije u odnosu na krovni UCG i resorno Ministarstvo, te predmetno zakonodavstvo (detaljnije niže u Preporukama, kriterijum a).</p>		

Potencijalnim kandidatima FDU je u predupisnom periodu na raspolaganju putem raznih medijskih kanala. Od kanala se izdvajaju brošura/informator, sajamski nastupi, promocije, dani otvorenih vrata. FDU redovno producira i plasira i TV spot (npr. sa poznatim "abasadorima" struke poteklih sa FDU), koji se rjeđe plasira putem zakupljenih kanala, a češće putem web-a. Posebno treba izdvojiti solidne promotivne i vrbujuće aktivnosti na profilu društvene mreže Facebook, koji je ažuran i aktivan.

Svaki tečaj na FDU počinje uvodom polaznika u sadržaj, formu i metodu predmetnog izučavanja. Studenti su na raspolaganju u pisanoj formi i izvod iz plana rada. U toku studija, predmetni nastavnici su na raspolaganju i mimo kontakt nastave u terminima za konsultacije, koji su usklađeni sa rasporedom nastave.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova uspostavlja procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Ovaj kriterijum se realizuje na transparentan, uređen i kontrolisan način putem savremenih IT sredstava, uz utvrđen proces rukovođenja i nadzora. FDU raspolaže centralizovanim IS-om UCG (CIS – Centralni informacioni sistem), koji služi prikupljanju, praćenju i drugim aktivnostima u vezi sa napredovanjem studenata kroz studije. Procesu su pod direktnom kontrolom Studentske službe, koju pak nadzire fakultetsko vijeće. Uloga Vijeća je da na kraju svakog semestra ovjeri sve ocjene, koje kao takve postaju validne i dostavljaju se Studentskoj službi na unos i dalju obradu. Ovakav mehanizam obezbjeđuje detaljan statistički uvid u napredovanje studenata. Studentska služba je sučelje preko koga student ima na zahtjev uvid u svojoj dosije, kako u elektronskoj formi (u bazi CIS), tako i u fizičkom obliku u arhivi Službe.

Na Vijeću se periodično razmatra uspjeh studenata tokom semestra, što je prilika da se identifikuju eventualne prepreke, propusti isl. predmetnih nastavnika, na šta i studenti mogu imati primjedbe preko studenta povjerenika ili preko rukovodioca studijskog programa.

U ECTS katalogu je primjetna nepreciznost većeg broja predmeta u dijelu međusobne uslovljenosti (detaljnije niže u Preporukama, kriterijum b)

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Institucionalna praksa priznavanja je u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Ovaj kriterijum se u formalnom smislu realizuje kroz Zakonom o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija ("Službeni list Crne Gore", br. 057/11 od 30.11.2011) i njegovu izmjenu i dopunu (042/16 od 11.07.2016). Zakon jasno raspoređuje prava, obaveze i nadležnost u procesima priznavanja u zavisnosti od vrste slučaja i svrhe priznavanja (zapošljenje ili nastavak obrazovanja). Procesu priznavanja kvalifikacija (ili njenog dijela) u svrhu zapošljavanja pripadaju Ministarstvu, a u svrhu nastavka školovanja pripadajućem visokom školstvu. U tom smislu FDU vrši spomenuta priznavanja.

Poslovi iz domena Lisabonske konvencije su spomenutim zakonom (i dopunom) dodijeljeni resornom Ministarstvu, odnosno njegovoj nadležnoj agenciji, tj. ENIC/NARIC centru.

Za očekivati je bilo da se dopunom dokumentacije objasni i institucionalni okvir koji spomenute procese mobilnosti i prohodnosti uređuje (procedure, nadležnosti i odgovornosti) - (detaljnije niže u Preporukama, kriterijum c).

Priznavanja u vezi sa studijskim boravcima (mobilnostima ERASMUS+) vrše se u koordinaciji sa prodekanom za međunarodnu saradnju, rukovodiocem studijskog programa, a razmatra na Vijeću.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Saradnja sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Realizacija ovog kriterijuma je u direktnoj sprezi sa prethodnim kriterijumom (4c) shodno identičnom pravnom okviru. Dostavljena dokumentacija samo djelimično objašnjava formalne okvire saradnje sa nadležnim agencijama i domaćim ENIC/NARIC centrom.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Po završetku programa, studenti dobijaju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Po završetku studija, studenti dobijaju diplomu i dodatak diplome (supplement), čija struktura i sadržaj su propisani zakonom. Takvim ispravama se postiže prepoznatljivost, uporedivost i prohodnost stečene kvalifikacije nivoa. Kvalifikacije su određene šifranikom CKO/EQF, a nivoi nose konvencionalno prepoznate (premda inostrane) termine Bachelor i Master. Pripadajuće skraćenice BA i MA na međunarodnom nivou ne vrše potpuno razlikovanje kvalifikacija među poljima nauka i poljima umjetnosti, jer skraćenica A može upućivati na termin Administration. (detaljnije niže u Preporukama, kriterijum e)

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S4, kriterijum a: Preporučuje se zagovarati izmjene zakonskih okvira koji obavezujuće uređuju procese upisivanja, te time uskraćuju autonomiju visokih škola u određivanju specifičnih kriterijuma upisa, te time dugoročno diskriminišu dio kandidata. Priroda studija umjetnosti (ali i drugih npr. regulisanih kvalifikacija) zahtijeva posebne provjere ulaznih predispozicija kandidata. Dugi niz godina se vrednovanje kandidata vrši paušalno, pukom statističkom procjenom uspjeha iz srednjeg obrazovanja, a tzv. «dopunskom» ispitu (zapravo ključnom na umjetničkim predmetima) pripada

manje od trećine maksimalnog broja bodova – u takvim formalističkim okolnostima može da bude diskriminisan veliki broj talentovanih kandidata, koji ostaju ispod crte, što Akademiju lišava kvalitetnog studenta.

2. S4, kriterijum b: Značajan dio predmeta u obrascu «info-liste» ne sadrži informaciju o međusobnoj uslovljenosti pohađanja/apsolviranja pojedinih predmeta, što upućuje na potencijalne prepreke odnosno nejasnoće u procesu napredovanja studenta kroz studije. Dopunom ovih podataka će se sasvim ukloniti takve nedoumice i proces napredovanja učiniti krajnje uređenim.
3. S4, kriterijum c: Iako su formalno-zakonski okviri priznavanja kvalifikacija/prethodnog (djela) obrazovanja, te apsolviranog kurikulumu tokom studijskog boravka (mobilnosti) sasvim uređene, preporučuje se da se institucionalna praksa uredi internom legislativom, kojom će se detaljnije urediti nadležnosti i kontrola/nadzor.
4. S4, kriterijum e: Praksa navođenja kvalifikacija nivoa Bachelor i Master je uopšteno veoma neujednačena, na svim nivoima – od pojedinačnih visokih školstava, preko država pa do Evropskog prostora visokog obrazovanja. Navedene skraćenice BA/MA trebalo bi da kao takve vrše distinktivnu ulogu, makar između najširih polja (nauka/umjetnost). Međutim one ne upućuju da je njen nosilac umjetnik, a još manje umjetnik u polju muzičkih umjetnosti. Stoga se preporučuje FDU da autonomno formuliše specifičnije skraćenice, koje će bolje vršiti distinktivnu ulogu.

STANDARD 5. NASTAVNO OSOBLJE

Ustanove treba da osiguraju kompetentnost svog nastavnog osoblja. Treba da primjenjuju pravične i transparentne procese prilikom zapošljavanja i razvoja zaposlenih.

Smjernice:

Uloga predavača je od ključnog značaja za stvaranje kvalitetnog iskustva studiranja i omogućavanja sticanja znanja, kompetencija i vještina. Sve raznovrsnija studentska populacija i veća usredsređenost na ishode učenja zahtijeva učenje i nastavu usmjerene na studenta, pa se time i uloga nastavnika mijenja (vidjeti Standard 1.3).

Ustanove visokog obrazovanja su najodgovornije za kvalitet svojih zaposlenih i pružanje odgovarajućeg okruženja za efikasno obavljanje posla.

Takvo okruženje:

- uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja u okviru kojih se prepoznaje značaj podučavanja;
- nudi i promovira mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja;
- podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja;
- podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja koji prepoznaju značaj podučavanja.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Potreban

<p>Komentar</p> <p>FDU sprovodi proces zapošljavanja nastavnog osoblja shodno predmetnoj legislativi, premda je očigledan izvjesni manjak autonomije u proceduralnom smislu (konkurs se odobrava, raspisuje, ocjenjuje i zaključuje na nivou UCG).</p> <p>Iz akata koji uređuju sistematizaciju i opterećenje nastavnog osoblja primjetno je kvantitativno određivanje opterećenja nastavnog kadra. Opterećenje nastavnog kadra se izražava normiranim brojem časova na nivou radne sedmice. Takva kvantifikacija opterećenja može da vodi ka izvjesnim nedostacima u sastavu pedagoškog kora: nedostatku broja potrebnih saradnika, preširok strukovni spektar angažmana i/ili širenja ili istiskivanje drugih predmetnih kurikuluma odnosno polja izučavanja, te ka izvjesnom padu kvaliteta nastave. Ovo je stvar od posebnog značaja posebno na uskostručnim predmetima na kojima se izvodi individualna nastava.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Ustanova nudi i promovise mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p>Komentar</p> <p>FDU stimuliše u skladu sa svojim finansijskim mogućnostima profesionalni razvoj akademskog osoblja, kroz ulaganja u učešća na konferencijama, seminarima, obukama i treninzima. Spomenute finansije nije su dokumentovane, što ostavlja izvjesnu nedoumicu u vezi sa realnim obimom ovog vida kadrovske podrške (detaljnije niže u Preporukama, kriterijum g).</p> <p>Pobrojane saradnje sa fondacijama, centrima, mrežama i druženjima izvjesno ovu nedoumicu umanjuju. Među njim se ističu programi Erasmus+, Međunarodni teatarski institut ITI/UNESCO, bilateralna sa Univerzitetom Madira, institutom iz CERN-a, Fondacija Konrad Adenauer Stiftung</p> <p>Dodatno, u periodu od prethodnih pet godina Fakultet dramskih umjetnosti realizovao je mnogobrojne saradnje sa veoma relevantnim međunarodnim partnerima i to posebno u relaciji sa Međunarodnim teatarskim institutom ITI/UNESCO sa sjedištem u Šangaju. Druge relevantne međunarodne inicijative i razvoja akademskih kompetencija realizovan je u saradnji sa Univerzitetom Madira kroz program obostrane razmjene akademskog osoblja.</p> <p>Među formalnim okvirima podrške razvoju kadra ističe se i instiut «sabatskog odsustva», koje je ukotvljeno u Statutu UCG (Član 95).</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Ustanova podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p>Komentar</p> <p>FDU deklarativno podstiče istraživanja kroz projekte izvjesne simbioze kadra sa savremenim iskustvima u oblasti domaće filmske, dramske, televizijske i medijske scene. U tom smislu se ističe i angažman studenata</p>		

u najznačajnijim pozorištima u Crnoj Gori, festivalima, kulturnim centrima, kao i u oblasti umjetničkog istraživanja i promociji dramske i audio-vizuelne kulture i baštine.

Dopunjena dokumentacija razjašnjava obim i sadržaj saradnje sa partnerima iz medijskog (RTCG) i gransko-industrijskog sektora (FCCG).

Na osnovu Memoranduma o saradnji se uspostavlja tradicionalno partnerstvo sa Nacionalnim radio-difuznim emiterom i servisom RTCG-om, što za rezultat ima uspostavljanje direktne veze sa publikom u promociji studentskih radova i eksperimentalnih filmova.

Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji sa JU Filmski centar Crne Gore omogućava uvid u savremene trendove filmske industrije, te razvoj studentskih projekata na osnovi istraživanja i promocije obrazovanja. Ugovorom je i ustanovljena solidna suma investicija Fonda prema fakultetskim umjetničkim istraživanjima, koji iznosi 50% ukupnih finansija (drugu polovinu snose UCG 20% i FDU 30%)

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Uslovi koji su zatečeni na licu mjesta su skromni, ali uređeni. Entuzijazmom nastavnog i administrativnog kadara, kao i studenata, nastava i rad se odvijaju bez prepreka. FDU raspolaže solidno opremljenim studijima za predprodukciju i postprodukciju. U dijelu produkcije raspolaže solidnom snimajućom i dodatnom opremom. Sliku o kapacitetima posebno unapređuje kontinuirana saradnja sa Kraljevskim pozorištem Zetski dom, koje je uvek na raspolaganju Fakultetu za razne vidove nastavnih i vannastavnih aktivnosti. (detaljnije niže u Preporukama, tačka i)

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S5, kriterijum g: Potrebno je formalizovati podršku razvoju nastavnog osoblja adekvatnom formom (pravilnikom, garantovanim udjelom u godišnjem budžetu izdvojenim za kadrovska usavršavanja i sl.). Uvidom u stanje na licu mjesta je jasno da FDU raspolaže entuzijastičnim kadrom, koji će uz konkretniju institucionalnu podršku postizavati viši kvalitet u nastavi i vidljivije/zvučnije prisustvo u društvu.
2. S5, kriterijum i: Potrebno je izdvajanje fonda za godišnja unapređenja opreme, sredstava, potrošnog materijala i sl, kao i upravljanje istim.

STANDARD 6. RESURSI ZA UČENJE I PODRŠKA STUDENTIMA

Ustanove treba da na odgovarajući način finansiraju aktivnosti učenja i nastave i da obezbijede adekvatne i lako dostupne resurse za učenje, kao i podršku studentima.

Smjernice:

U cilju pružanja optimalnog iskustva studiranja, ustanove obezbjeđuju niz resursa radi pružanja podrške u učenju. Ovi resursi su različiti, od fizičkih resursa, poput biblioteka, sredstava za učenje i informatičke infrastrukture, do ljudske podrške u vidu mentora i drugih savjetnika. Uloga službi za pružanje podrške od naročitog je značaja kod omogućavanja mobilnosti studenata u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Potrebe raznovrsne studentske populacije (kao što su zreli, vanredni, zaposleni i studenti iz inostranstva, kao i studenti sa invaliditetom), te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, uzimaju se u obzir prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.

Aktivnosti i sredstva za pružanje podrške mogu se organizovati na različite načine, u zavisnosti od konteksta ustanove. Međutim, kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o servisima koji su im na raspolaganju.

Uloga pomoćnog i administrativnog osoblja je izuzetno važna za pružanje usluga podrške, zbog čega treba da bude kvalifikovano i da ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova obezbjeđuje niz resursa radi pružanja podrške u učenju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<p>Komentar</p> <p>Fakultet dramskih umetnosti sprovodi nastavu u prostoru koji je prilagođen odvijanju nastave, a ne u zgradi koja je namenski stvorena za sprovođenje ovog tipa nastave. Ova situacija otežava sprovođenje nastave, ali se nastavno i administrativno osoblje trudi da maksimalno poboljša uslove u kojima se odvija nastava.</p> <p>Objekat se nalazi na površini od 499m². Objekat ima pet prostorija u kojima se odvija nastava (2 učionice, jednu salu i dve prostorije koje potpadaju u kategoriju ostalo), zatim dva dodatna stambena prostora, kao i prostore koji su odvojeni za potrebe nenastavnog osoblja, uprave i studentske službe. Takođe, FDU raspolaže i prostorima za izvođenje praktične nastave (tv studio), zatim prostorom u Crnogorskom narodnom pozorištu (scena) i prostorom u Kraljevskom pozorištu Zetski dom (scena).</p> <p>U sklopu FDU postoje i dve vežbaonice, fiskulturna sala, audiovizuelni studio i soba za montažu. Takođe, FDU raspolaže i laptopovima, projektorima i drugim tehničkim uređajima koji su neophodni kako bi se izvršavale određeni zadaci u okviru studijskih programa.</p> <p>Pored toga, fakultet raspolaže i bibliotekom sa knjižnim fondom od 1866 naslova i čitaonicom sa dvadeset sedišta. Biblioteka nema uslove za obezbeđivanje nove literature za učenje studentima, već stručnu građu dopunjava samo u vidu poklona autora. Ipak, biblioteka, bez obzira na ograničena sredstva, uspeva da studentima obezbedi sve potrebne ispitne materijale.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova uzima u obzir potrebe raznovrsne studentske populacije,	Ispunjeno	Potreban

<p>te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.</p>	<p>Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	
<p>Komentar</p> <p>Na osnovu dostupne dokumentacije zaključuje se da FDU, u skladu sa ograničenim resursima koje ima na raspolaganju, optimalno raspolaže prostorima koje ima i ravnomerno ih raspoređuje u skladu sa individualnim potrebama studenata i potrebama grupne nastave. FDU obezbeđuje prostor za odvijanje nastave i vežbanje i probe studenata u periodima kada nema nastave. Takođe, FDU je u mogućnosti da obezbedi studentima materijal potreban za sprovođenje nastave.</p> <p>Pored toga, FDU na osnovu uspostavljene saradnje sa drugim institucijama obezbeđuje dodatne prostorije za održavanje koncerata i audicija.</p> <p>Kao što je već napomenuto, prilikom izvođenja nastave i sprovođenja učenja, profesori primenjuju različite modele i ulažu veliki trud da bi omogućili studentima da na najbolji mogući način usvoje znanja i ispune ciljeve.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>c. Kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o uslugama koje su im na raspolaganju.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Informacije koje su studentima neophodne, dostupne su im putem sajta FDU, oglasne table, kao i kontaktom sa nastavnim osobljem i administrativnim radnicima. Sve informacije koje su bitne studentska služba šalje mejlom svim studentima. Primećuje se da je studentska služba aktivna i ažurna u radu i raspodeli bitnih informacija.</p> <p>Zaključuje se da su svi studenti jednako informisani i imaju jednake prilike i mogućnosti za konkurisanje za stipendije, učešće na festivalima i konkursima.</p> <p>Studentska služba, kao i prodekan za nastavu, uvek su na raspolaganju studentima za sva pitanja i nedoumice koje studenti imaju.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>d. Administrativno osoblje i osoblje za pružanje usluga podrške je kvalifikovano i ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Potreban</p>
<p>Komentar</p> <p>Administrativno osoblje i osoblje za pružanje usluga FDU ima potrebne kvalifikacije kako bi izvršavalo svoj posao i ima redovnu podršku za poslovno i lično usavršavanje.</p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S6. kriterijum a: Potrebno je da Univerzitet i FDU nađu trajno rešenje kako bi se obezbedili optimalni uslovi za rad i učenje studenata i kako bi se što pre izgradila nova zgrada koja će odgovarati potrebama studenata. Takođe, potrebno je da se obezbede fondovi kako bi biblioteka mogla da nabavi novu stručnu literaturu.

STANDARD 7. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Ustanove treba da osiguraju prikupljanje, analiziranje i korišćenje relevantnih informacija, u cilju efikasnog upravljanja programima i drugim aktivnostima.

Smjernice:

Pouzdana podaci su ključni za donošenje utemeljenih odluka da bi se znalo šta dobro funkcioniše a šta zahtijeva dodatnu pažnju. Efikasni procesi za prikupljanje i analizu informacija o studijskim programima i druge aktivnosti doprinose sistemu unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta.

Koje informacije se prikupljaju u određenoj mjeri zavisi od vrste i misije ustanove. Sljedeći podaci su od značaja:

- ključni indikatori uspješnosti;
- profil studentske populacije;
- napredovanje studenata kroz studije, stopa uspješnosti i napuštanja studija;
- zadovoljstvo studenata studijskim programima;
- dostupni resursi za učenje i podršku studentima;
- karijerne putanje svršenih studenata.

Mogu se koristiti različite metode prikupljanja informacija. Važno je da su studenti i zaposleni

uključeni u pružanje i analizu informacija i u planiranje naknadnih aktivnosti.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
j. Ustanova obezbjeđuje informacije o ključnim indikatorima uspješnosti.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban
<p>Komentar</p> <p>Iz priložene dokumentacije može se zaključiti da Fakultet dramskih umjetnosti obezbjeđuje sve ključne informacije o indikatorima uspješnosti.</p> <p>Zaključak proizilazi iz dostavljenog Izvještaja o standardima i indikatora za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta - Samoevaluacija FDU Cetinje 2020-21 godina.</p>		

Dostavljeni zapisnici sa održanih sjednica Komisije za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta organizacione jedinice FDU-Cetinje, održane 16.10. i 19.12. 2021.g. Iz dokumentacije proizilazi da ista Komisija redovno usvaja i razmatra izvjestaje o sprovedenim postupcima studentskog vrednovanja nastave. Nakon razmatranja rezultata studentskog vrednovanja nastave, u daljem procesu donosi Odluku o usvajanju izvještaja o sprovedenim anketama studenata za sve studijske programe na osnovnim i master studijama 2020/21 godinu sa svim pojedinačnim rezultatima ankete studenata sa ocjenama svih pojedinačnih predmeta na studijskim programima i nivoima studija.

Dostavljena dokumentacija jasno ukazuje na informacije o indikatorima uspješnosti.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
k. Ustanova obezbjeđuje informacije o profilu studentske populacije.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

U priloženoj dokumentaciji, u okviru integralnog PDF dokumenta, dostavljene su informacije o broju upisanih studenata za pojedinačne studijske programe, kao i informacije o broju studenata koji se primaju za pojedinačne studijske programe. Time su obezbijeđene informacije o profilu studentske populacije.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
l. Ustanova obezbjeđuje informacije o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet dramskih umjetnosti koristi Centralni informacioni sistem UCG-a, koji se koristi i služi kao dosije za prikupljanje informacija, monitoring i druge aktivnosti studenata u toku cijelog procesa studija. Time se obezbjeđuje efikasan i sveobuhvatan statistički mehanizam u procesu praćenja profila pojedinačnog studenata za vrijeme studija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
m. Ustanova obezbjeđuje informacije o zadovoljstvu studenata studijskim programima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Iz priložene dokumentacije može se zaključiti da Fakultet dramskih umjetnosti obezbjeđuje informacije o zadovoljstvu studenata studijskim programima. To se zaključuje na osnovu:

Postupka u kojem je dat usvojeni Izvještaj na sjednici Vijeća FDM-a od 12 okt. 2021 godine, a nakon razmatranja studentskog vrednovanja nastave i na osnovu odluke o usvajanju izvještaja o sprovedenim anketama studenta, za sve studijske programe na osnovnim i master studijama 2020/21.g. sa svim

pojedinačnim rezultatima ankete studenata, sa ocjenama svih pojedinačnih predmeta na svim studijskim programima i nivoima studija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Ustanova obezbjeđuje informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku studentima.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban

Komentar

Na osnovu priložene dokumentacije, obezbijeđene su informacije o dostupnim resursima kroz dva strateska partnerstva Fakulteta dramskih umjetnosti:

1. sa JU Filmski centar Crne Gore, koji se ogleda kroz Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji za produkciju praktičnih studentskih radova, u okviru kojeg su srdstva za obezbeđivanje produkcije pomenutih projekata uređena trilateralnim sporazumom, participacijom: FCCC 50%, UCG 20% i FDU 30%.
2. Memorandum o saradnji sa Nacionalnim radio-difuznim emiterom i servisom RTCG-om.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova obezbjeđuje informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.	<p>Ispunjeno</p> <p>Djelimično ispunjeno</p> <p>Nije ispunjeno</p>	Potreban

Komentar

Primjetno je involviranje svršenih studenata, prvenstveno u kontekstu upisnih kampanja. Dominantno preko video poruka u okviru kojih se iznosi njihovo iskustvo nakon svršenih studija. U tom smislu za određeni broj svršenih studenata pružaju se informacije o njihovim karijernim putevima.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S7, kriterijum f: Sistematizovati podatke o karijernim putanjama svršenih studenata u okviru jedne baze podataka, a ne samo kroz fragmente u okviru pojedinačnih sadržaja upisnih kampanja.

STANDARD 8. INFORMISANJE JAVNOSTI

Ustanove treba da objavljuju informacije o svojim aktivnostima i programima koje realizuju, koje su jasne, tačne, objektivne, aktuelne i lako dostupne.

Smjernice:

Informacije o aktivnostima ustanove korisne su za buduće i sadašnje studente, kao i za svršene studente, druge zainteresovane strane i javnost.

Stoga, ustanove pružaju informacije o svojim aktivnostima, kao i programima koje nude i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave, učenje i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju svršenih studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Ustanova pruža informacije o svojim aktivnostima i programima koje nudi, kao i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave učenja i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju diplomaca.	<p style="text-align: center;">Ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Djelimično ispunjeno</p> <p style="text-align: center;">Nije ispunjeno</p>	Eliminacioni
<p>Komentar</p> <p>Fakultet dramskih umjetnosti koristi sve dostupne medijske alate kako bi pružio sve relevantne informacije o svojim aktivnostima i programima. Javno su objavljeni svi dokumenti koji se tiču kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, svim procedurama vezanim uz izvođenje nastave i svega ostaloga što je bitno i korisno za buduće i sadašnje studente, za diplomirane studente i druge zainteresovane strane i javnost.</p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

1. S8, kriterijum d: Preporuka je postaviti na uvid javnosti povijesni slijed svih izmjena akreditovanih, odnosno reakreditovanih programa.

STANDARD 9. KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA

Ustanove treba da prate i periodično revidiraju svoje programe kako bi osigurale postizanje ciljeva koji su pred njih postavljeni i odgovorile na potrebe studenata i društva. Revidiranje treba da bude usmjereno na kontinuirano poboljšanje programa. O aktivnostima koje se planiraju ili preduzimaju kao rezultat tih aktivnosti, potrebno je obavijestiti sve aktere na koje se one odnose.

Smjernice:

Cilj redovnog praćenja, provjere i revidiranja studijskih programa je da se osigura njihova adekvatna realizacija i da se stvori efikasno okruženje za učenje i podršku studentima.

Time je obuhvaćena evaluacija:

- sadržaja programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa;
- promjenjivih potreba društva;
- opterećenja studenata, njihovog napredovanja kroz studije i završetak studija;
- efikasnosti procedura za provjeru znanja studenata;
- studentskih očekivanja, potreba i zadovoljstva programom;
- okruženja za učenje i službi za pružanje podrške, te njihove primjerenosti svrsi programa.

Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost. Objavljaju se revidirane specifikacije programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju sadržaj programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Unatoč brojnim nedostacima u silabusima koji su opisani kroz komentar i preporuke standarda 2, Komisija je iz razgovora sa nastavnicima i studentima zaključila kako nastavnici i te kako prate savremena kretanja na svim područjima koje studijski programi obuhvaćaju i implementiraju ih kroz nastavu, ali je to stanje potrebno implementirati i u silabusima.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju promjenjive potrebe društva.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet dramskih umjetnosti vodi računa da su ponuđeni programski sadržaji u skladu s potrebama crnogorskog društva te je u tu svrhu potrebno više pažnje posvetiti sistematizovanju podataka o karijernim putanjama diplomiranih studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju opterećenje	Ispunjeno	Eliminacioni

<p>studenata, njihovo napredovanje kroz studije i završetak studija.</p>	<p>Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	
<p>Komentar</p> <p>Opterećenje studenata je tijekom studijskih programa uglavnom izbalansirano premda se u nekim silabusima primjećuje nedefinirana međusobna uvjetovanost pojedinih kolegija i nesrazmjer količine obvezne literature u odnosu na ECTS opterećenje.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>d. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju efikasnost procedura za provjeru znanja studenata.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Ovaj kriterijum je djelomično ispunjen zbog toga što pojedini silabusi nemaju točno definiranu međusobnu uvjetovanost susljednih kolegija.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>e. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstva programom.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Studentski predstavnici su formalno uključeni u procese kontinuiranog praćenja i periodičnog revidiranja programskih sadržaja koji su usvojeni uz njihovo učešće i potvrdu. Mali broj studenata i individualna nastava omogućavaju stalnu interakciju nastavnika i studenata tako da se i neformalni oblici komunikacije koriste kako bi se uvažili studentske preferencije.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>f. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju okruženje za učenje i službe za pružanje podrške, kao i njihovu primjerenost svrsi programa.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Fakultet dramskih umjetnosti ima minimalne uvjete za ostvarivanje ciljeva svojih kompleksnih programskih sadržaja. Nedostatak boljih uvjeta uvelike se nadoknađuje velikom predanošću studenata i maksimalnom angažiranošću nastavnika kao i ostalog administrativnog i stručnog osoblja.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

<p>g. Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Studentski predstavnici su formalno uključeni u procese kontinuiranog praćenja i periodičnog revidiranja programskih sadržaja koji su usvojeni uz njihovo učešće i potvrdu, a kroz za to predviđene procedure sistema za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta. No uz taj formalni oblik, potrebno je iskoristiti i sve druge neformalne oblike komunikacije i bliske suradnje sa studentima kako bi ih više zainteresirali da sudjeluju u kreiranju programskih sadržaja. Nadalje, komisija je utvrdila kako spoljni akteri, čak ni oni s kojima FDU ima poptisane ugovore o saradnji, formalno nisu uključeni u revidiranje nastavnih programa.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>h. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Komisija smatra da je predanost i maksimalna angažiranost nastavnika jedna od velikih prednosti FDU. No zbog preopterećenosti nastavnika svakodnevnim nastavnim obvezama, očito je došlo do zapostavljanja periodičkih analiza stanja i strateškog upravljanja prilagođavanja programa suvremenim potrebama. Na to upućuju brojne manjkavosti (vidi standard 2) zbog kojih je i ovaj kriterij ugrožen.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
<p>i. Objavljaju se revidirane specifikacije programa.</p>	<p>Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno</p>	<p>Eliminacioni</p>
<p>Komentar</p> <p>Svi važeći program su prošli predviđene akademske procedure i javno su objavljeni, ali nema uvida u povijesni slijed revidiranih studijskih programa.</p>		
<p>Preporuke u vezi unapređenja standarda</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. S9, kriterijum a: Suvremena kretanja na svim područjima koje studijski programi obuhvaćaju, a koje nastavnici primjenjuju u svakodnevnoj nastavi, potrebno je periodički implementirati i u silabusima. 2. S9, kriterijum c, d: U silabusima u kojima to nije navedeno potrebno je definirati međusobnu uvjetovanost pojedinih kolegija kao i uskladiti količinu obavezne literature u odnosu na ECTS opterećenje. 		

3. S9 kriterijum g: Iznaci načine kako potaknuti studente da se više angažiraju u revidiranje i kreiranje programskih sadržaja, a spoljne aktere, naročito one s kojima FDU ima potpisane ugovore o saradnji i formalno uključiti u revidiranje nastavnih programa.
4. S9, kriterijum h: Univerzitet Crne Gore mora iznaci načina da konsolidira kadrovsku podkapacitiranost naročito nastavnog osoblja, a što je posljedično uzrokom preoterećenosti nastavnika koji se otežano bave, barem na formalnoj razini analizom i unaprjeđenjem programa.
5. S9, kriterijum i: Preporučuje se javno objaviti sve do sada revidirane verzije studijskih programa na FDU.

STANDARD 10. CIKLIČNO EKSTERNO OBEZBJEĐENJE KVALITETA

Ustanove treba da periodično vrše proces eksternog obezbjeđenja kvaliteta u skladu sa ESG standardima.

Smjernice:

Eksterno obezbjeđenje kvaliteta u svojim različitim oblicima može potvrditi efikasnost unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta ustanove, i može služiti kao katalizator poboljšanja i ponuditi ustanovi nove perspektive. Njime se, takođe, obezbjeđuju informacije kako bi se i ustanova i javnost uvjerile u kvalitet aktivnosti ustanove.

Ustanove učestvuju u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu. Stoga, u zavisnosti od okvira, eksterno obezbjeđenje kvaliteta može poprimiti različite oblike i može se koncentrisati na različite nivoe organizacije (kao što su program, fakultet ili ustanova).

Obezbjeđenje kvaliteta je kontinuiran proces koji se ne završava eksternim povratnim informacijama ili izvještajem ili procesom preduzimanja naknadnih mjera u okviru ustanove. Dakle, ustanove vode računa da se napredak, koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti eksternog obezbjeđenja kvaliteta, uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću aktivnost.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
j. Ustanove vode računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti obezbjeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<p>Komentar</p> <p>Organizacione jedinice vrše redovno preispitivanje i reviziju svojih studijskih programa, o čemu sačinjavaju odgovarajuće izvještaje, a sve izmjene prolaze propisane procedure. Nalaz mnogih manjkavosti u sadržajima određenog broja silabusa ukazuje da je taj proces tek formalan bez dublje analize stanja.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
k. Ustanova učestvuje u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja	Ispunjeno Djelimično ispunjeno	Eliminacioni

kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu..	Nije ispunjeno	
<p>Svake treće godine vrši se eksterna samoevaluacija Univerziteta Crne Gore od strane Programa Institucionalne Evaluacije (IEP), koja predstavlja nezavisnu službu Evropske Asocijacije Univerziteta (EUA), koja sprovodi evaluaciju sa ciljem pružanja podrške instituciji u domenu kontinuiranog razvoja strateškog upravljanja i interne kulture kvaliteta. U okviru toga procesa sudjeluju i organizacione jedinice pa tako i Fakultet dramskih umjetnosti.</p>		
<p>Preporuke u vezi unapređenja standarda</p> <ol style="list-style-type: none">1. S10, kriterijumi j, k: Potrebno je snažnije uključiti kako studente tako i vanjske aktere u sve aktivnosti iz oblasti obezbeđenja kvaliteta te konstantno podizati svijest o važnosti sistema kvalitete na svim razinama, a osobito u evaluaciji studijskih programa.		

REAKREDITACIONI STAV I PREDLOG

Komisija predlaže Agenciji reakreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za reakreditaciju za period od 5 godina

Obrazloženje:

Fakultet dramskih umjetnosti je visokoškolska institucija kod koje je Komisija uočila izuzetnu angažiranost nastavnika i veliku predanost studenata. U akademskom ozračju u tijeku nastavnog procesa, pretežito kroz individualnu nastavu kroz koju se odvija interakcija između nastavnika i studenata koji u realnom vremenu mogu procijeniti i ocijeniti ishode učenja, ostvaruju se postavljeni ciljevi studijskih programa. U njihovom ostvarivanju postoje neki ograničavajući faktori na koje Fakultet dramskih umjetnosti ne može utjecati, a oni svejedno bitno utječu na generalnu ocjenu Komisije. Nedostatak primjerenog prostora nastavnici i student pokušavaju nadoknaditi dobrom internom organizacijom nastave, ali taj faktor svejedno utječe na kvalitetu nastave. Drugi, ne manje bitan faktor je kadrovska podkapacitiranost koja posljedično utječe na preopterećenost nastavnika u nastavi koja se odvija u doslovno cjelodnevnom ritmu. Nadalje, Komisija je utvrdila nefokusiranost na revidiranje i osvježanje sadržaja jednog dijela silabusa kod kojih su uočeni određeni nedostaci. Uzimajući u obzir navedene objektivne okolnosti za čije su rješavanje potrebni angažman Univerziteta Crne Gore i nadležnog ministarstva, postoje i nedostaci za koje nema opravdanja da ne budu u naznačenom razumnom roku otklonjeni, a sukladno preporukama kako slijedi:

1. **S1, kriterijum c:** FDU svoj sustav obezbjeđenja kvaliteta, a sukladno propisima, naslanja na sistem kvaliteta UCG-a, ali je potrebno snažnije, uključujući sve formalne i neformalne aktivnosti, poraditi na podizanju svijesti o važnosti sistema kvalitete koji ne smije biti tek formalizirani oblik djelovanja nego sastavni dio akademske svakodnevnice. To se naročito odnosi na studente čija nezainteresiranost ne može biti alibi za njihovo neuključivanje u sve aktivnosti sistema obezbjeđenja kvaliteta.
2. **S1, kriterijum f:** Neformalne i formalne oblike saradnje sa Ministarstvom nadležnim za poslove kulture, pozorištima, JU Filmskim centrom Crne Gore, RTCG i slično, potrebno je podići na viši nivo i snažnije ih uključiti u procese obezbjeđenja kvalitete pogotovu u analizi, kreiranju i unaprjeđenju studijskih programa.
3. **S2, kriterijum a, f;** U odnosu na priloženu dokumentaciju potrebno je sistematizovati i uniformisati silabuse (revizija, dopuna, ažuriranje) za sve pojedinačne predmete, posložiti hronološki po studijskim programima.
 - a. Potrebno je da forma svih silabusa studijskih programa Fakulteta dramskih umjetnosti, sa datim tabelama bude ista za sve predmete. Da sva polja u datim silabisima budu uredno popunjena traženim informacijama u skladu sa karakteristikama pojedinačnog kurikuluma.
 - b. Kod određenog broja predmeta nijesu navedeni ishodi učenja (dodatni komentar kod Kriterijuma A ovog Standarda).
 - c. Kod određenog broja silabusa nijesu jasno navedeni kriterijumi vezani za segment „Oblici provjere znanja i ocjenjivanje“ i nijesu navedeni bodovi za pojedinačne segmente provjera znanja (dodatni komentar kod Kriterijuma A ovog Standarda).
 - d. U većini silabusa nije uopšte navedena eventualna uslovljenost drugim predmetima, što je od posebne važnosti za sve stručne predmete koji su u studijskim programima dati kao hronološki nastavci.
 - e. Predmeti stručne prirode koji se nastavljaju u procesu studija kao što su, između ostalih, npr.: Gluma II, Govor II, Glas II, Pokret II, kao i drugi stručni predmeti koji predstavljaju kontinuitet u procesu studija, nije navedena eventualna uslovljenost sa drugim predmetima, pa stoga nije jasno da li recimo student koji nije položio predmet Gluma II može da prati i polaže predmet Gluma III. U odnosu na karakteristike studija i priložene studijske programe, upitno je da li ovi predmeti imaju uslovljenost jedan sa drugim.
 - f. Uzimajući u obzir specifične karakteristike iz grupe stručnih predmeta, kao što je između ostalih slučaj i sa predmetima Osnovi filmske režije I i Osnovi filmske režije II, neopravdano je data ne-uslovljenost polaganja ovih predmeta. Naime, nije jasno kako student može polagati predmet Osnovi filmske režije II, ako prethodno nije savladao i položio gradivo iz predmeta Osnovi filmske režije I u okviru kojeg se izučavaju

- najosnovniji pojmovi koji su dati iz ovog kurikuluma, kao što su: šta je filmska režija, obim i pojam, uloga režisera.
- g. Kod određenog broja silabusa nije naveden Studijski program za koji se organizuje dati predmet.
 - h. Ažurirati silabuse sa predavačima koji su na snazi u procesu izvođenja nastave, npr. kod predmeta Ples I, Ples II, Ples III, Ples IV, Ples V, Ples VI, u priloženim silabusima navedeno je ime upokojenog predavača. Kod silabusa Pokret I nije dato ime predavača.
 - i. Akademska zvanja za pojedinačne predavače koji su navedeni u određenim silabusima, ne odgovaraju dostavljenoj dokumentaciji o izboru u akademska zvanja. Potrebno je ažurirati silabuse i u tim segmentima.
 - j. Pojedni predmeti imaju oskudnu literaturu, pojedini previše obimnu za jedan predmet u odnosu na opterećenost studenta izraženu kroz broj ECTS kredita (dodatni komentar kod Kriterijuma F ovog standarda).
 - k. U pojedinim silabusima nijesu navedene obaveze studenta u toku nastave.
4. **S3, kriterijum c:** Potrebno je uvesti online sistem sprovođenja ankete kojom bi se ubrzao proces anketiranja studenata. Takođe, preporučuje se, zbog malog uzorka, da se anketa sprovodi svake godine, ali da se njeni rezultati dostavljaju nakon tri godine, kako bi se oformio veći uzorak studenata i kako bi se obezbedila anonimnost studenata koji ocenjuju. Dalje, potrebno je da se redovno usaglašavaju i obnavljaju nastavni programi u skladu sa izmenama koje se vrše tokom praktične nastave.
 5. **S3, kriterijum g:** Potrebno je da Univerzitet organizuje ili omogući nastavnom osoblju redovno usavršavanje nastavnih i profesionalnih sposobnosti kroz obuke, seminare i stručna usavršavanja kako bi profesori mogli na najbolji mogući način da sprovedu nastavu i da prate nove metode rada koje su zastupljene u drugim državama.
 6. **S3, kriterijum h:** Potrebno je da se nastavni planovi usaglase, redovno revidiraju i objavljuju tako da budu dostupni svima.
 7. **S4, kriterijum a:** Preporučuje se zagovarati izmjene zakonskih okvira koji obavezujuće uređuju procese upisivanja, te time uskraćuju autonomiju visokih škola u određivanju specifičnih kriterijuma upisa, te time dugoročno diskriminišu dio kandidata. Priroda studija umjetnosti (ali i drugih npr. regulisanih kvalifikacija) zahtijeva posebne provjere ulaznih predispozicija kandidata. Dugi niz godina se vrednovanje kandidata vrši paušalno, pukom statističkom procenom uspjeha iz srednjeg obrazovanja, a tzv. «dopunskom» ispitu (zapravo ključnom na umjetničkim predmetima) pripada manje od trećine maksimalnog broja bodova – u takvim formalističkim okolnostima može da bude diskriminisan veliki broj talentovanih kandidata, koji ostaju ispod crte, što Akademiju lišava kvalitetnog studenta.
 8. **S4, kriterijum b:** Značajan dio predmeta u obrascu «info-liste» ne sadrži informaciju o međusobnoj uslovljenosti pohađanja/apsolviranja pojedinih predmeta, što upućuje na potencijalne prepreke odnosno nejasnoće u procesu napredovanja studenta kroz studije. Dopunom ovih podataka će se sasvim ukloniti takve nedoumice i proces napredovanja učiniti krajnje uređenim.
 9. **S4, kriterijum c:** Iako su formalno-zakonski okviri priznavanja kvalifikacija/prethodnog (dijela) obrazovanja, te apsolviranog kurikuluma tokom studijskog boravka (mobilnosti) sasvim uređene, preporučuje se da se institucionalna praksa uredi internom legislativom, kojom će se detaljnije urediti nadležnosti i kontrola/nadzor.
 10. **S4, kriterijum e:** Praksa navođenja kvalifikacija nivoa Bachelor i Master je uopšteno veoma neujednačena, na svim nivoima – od pojedinačnih visokih školstava, preko država pa do Evropskog prostora visokog obrazovanja. Navedene skraćenice BA/MA trebalo bi da kao takve vrše distinktivnu ulogu, makar između najširih polja (nauka/umjetnost). Međutim one ne upućuju da je njen nosilac umjetnik, a još manje umjetnik u polju muzičkih umjetnosti. Stoga se preporučuje FDU da autonomno formuliše specifičnije skraćenice, koje će bolje vršiti distinktivnu ulogu.
 11. **S5, kriterijum g:** Potrebno je formalizovati podršku razvoju nastavnog osoblja adekvatnom formom (pravilnikom, garantovanim udjelom u godišnjem budžetu izdvojenim za kadrovska usavršavanja i sl.). Uvidom u stanje na licu mjesta je jasno da FDU raspolaže entuzijastičnim kadrom, koji će uz konkretniju institucionalnu podršku postizavati viši kvalitet u nastavi i vidljivije/zvučnije prisustvo u društvu.
 12. **S5, kriterijum i:** Potrebno je izdvajanje fonda za godišnja unapređenja opreme, sredstava, potrošnog materijala i sl, kao i upravljanje istim.

13. **S6, kriterijum a:** Potrebno je da Univerzitet i FDU nađu trajno rešenje kako bi se obezbedili optimalni uslovi za rad i učenje studenata i kako bi se što pre izgradila nova zgrada koja će odgovarati potrebama studenata. Takođe, potrebno je da se obezbede fondovi kako bi biblioteka mogla da nabavi novu stručnu literaturu.
14. **S7, kriterijum f:** Sistematizovati podatke o karijernim putanjama svršenih studenata u okviru jedne baze podataka, a ne samo kroz fragmente u okviru pojedinačnih sadržaja upisnih kampanja.
15. **S8, kriterijum d:** Preporuka je postaviti na uvid javnosti povijesni slijed svih izmjena akreditovanih, odnosno reakreditovanih programa.
16. **S9, kriterijum a:** Suvremena kretanja na svim područjima koje studijski programi obuhvaćaju, a koje nastavnici primjenjuju u svakodnevnoj nastavi, potrebno je periodički implementirati i u silabusima.
17. **S9, kriterijum c, d:** U silabusima u kojima to nije navedeno potrebno je definirati međusobnu uvjetovanost pojedinih kolegija kao i uskladiti količinu obavezne literature u odnosu na ECTS opterećenje.
18. **S9 kriterijum g:** Iznaci načine kako potaknuti studente da se više angažiraju u revidiranje i kreiranje programskih sadržaja, a spoljne aktere, naročito one s kojima FDU ima potpisane ugovore o saradnji i formalno uključiti u revidiranje nastavnih programa.
19. **S9, kriterijum h:** Univerzitet Crne Gore mora iznaci načina da konsolidira kadrovsku podkapacitiranost naročito nastavnog osoblja, a što je posljedično uzrokom preoterećenosti nastavnika koji se otežano bave, barem na formalnoj razini analizom i unaprjeđenjem programa.
20. **S9, kriterijum i:** Preporučuje se javno objaviti sve do sada revidirane verzije studijskih programa na FDU.
21. **S10, kriterijumi j, k:** Potrebno je snažnije uključiti kako studente tako i vanjske aktere u sve aktivnosti iz oblasti obezbeđenja kvaliteta te konstantno podizati svijest o važnosti sistema kvalitete na svim razinama, a osobito u evaluaciji studijskih programa.

2. Odbijanje zahtjeva za reakreditaciju.

Obrazloženje:

Komisija predlaže Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u naznačenom roku:

Komisija predlaže Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u zakonski predviđenom roku.

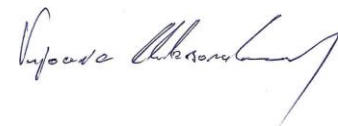
Datum 10.06.2022.

KOMISIJA

Predsjednik: prof.dr Branko Matulić

Član: prof.mr Nikola Latković

Član: prof.dr Aleksandar Vujović

Član: prof.dr Nenad Dizdarević

Član: mr Maša Spaić